

แนะนำวรรณคดี.....เรื่องลิลิตพระลอ

นำเสนอเมื่อ : 17 พ.ย. 2552

ลิลิตพระลอ

ลิลิตพระลอเป็นยอดวรรณคดีประเภทลิลิต เข้าใจกันว่าเป็นเรื่องจริงที่เล่ากันเรื่อยมา ของท้องถิ่นไทยภาคเหนือ สถานที่ในเรื่องคือแถวๆ จังหวัดแพร่และลำปาง เมืองสรองสันนิษฐานว่าคงจะอยู่ที่อำเภอรองกวาง จังหวัดแพร่ ส่วนเมืองสรวงนาจะอยู่ที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง นิยายเรื่องจริงเรื่องนี้น่าจะเกิดในช่วง พ.ศ. 1616-1693 จะแต่งในสมัยพระบรมไตรโลกนาถสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 (พระเชษฐา) หรือในสมเด็จพระนารายณ์ก็ไมทราบแน่ชัด

ผู้แต่ง : ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง แต่คงจะเป็นกวีชั้นนักปราชญ์ ส่วนทำนองแต่ง แต่งเป็นลิลิตสุภาพ ซึ่งประกอบด้วยร้อยสุภาพ และโคลงสุภาพ อีกทั้งมีบางตอนก็เป็นรายต้นและรายโบราณ วัตถุประสงค์ในการแต่ง เพื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงอ่านเป็นที่สำราญพระทัย

คุณค่าของลิลิตพระลอ

1. ด้านอักษรศาสตร์ นับเป็นวรรณคดีที่ใช้อย่างไพเราะ ปลูกอารมณ์ร่วมได้ทุกอารมณ์ ยกตัวอย่างเช่น

“เสียงลือเสียงเล่าอ้าง อันใด พี่เอย

เสียงย่อมยอศใคร ทิวหล้า

สองเขือพี่หลับไหล ลืมตื่น ฤาพี่

สองพี่คิดเองอ้อ อย่าได้ถามเฝ้า”

บทนี้เขานับเป็นบทครูที่วรรณคดียุคต่อมาต้องนำมาเป็น แบบอย่าง

2. ด้านพระศาสนา ให้แง่คิดทางศาสนา อย่างเช่น ความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของชีวิต อย่างบทที่ว่า

สิ่งใดในโลกล้วน อนิจจัง

คงแต่บาปบุญยัง เที่ยงแท้

คือเงาติดตัวตริตรึง แน่นอยู่นา

ตามแต่บุญบาปแล ก่อเก็บรักษา

หรือบทที่ว่าด้วยกฎแห่งกรรม

ถึงกรรมจักอยู่ได้ ฉันทิ พระเอย

กรรมบ่มีมีใคร ฆ่าเข้า

กุศลสงสนองไป ถึงที่ สุขนา

บาบสงจำตักฆ่า ช่วยได้ฉันทิ

3. ด้านการปกครอง จะเห็นว่าการปกครองในสมัยนั้นต่างเมืองต่างก็เป็นอิสระ เป็นใหญ่ ไม่ขึ้นแก่กัน

4. ด้านประวัติศาสตร์ ลิลิตพระลอได้ให้ความรู้ในทางประวัติศาสตร์ของไทยได้ ในแง่มุมต่าง ๆ โดยเฉพาะทำให้รู้เรื่องราวความเป็นมาของเมืองสรวงและ เมืองสรองอันใดแก ลำปางและแพร่

5. ด้านวิถีชีวิต ได้มองเห็นถึงความเป็นอยู่ของคนไทยสมัยนั้นที่ยังเชื่อในเรื่องไสย

ศาสตร์อยู่มากมีการนับถือผีนางไม้ แม้ปัจจุบันก็ยังมียู

ปัจจุบันมีพระเจดีย์อยู่ในบริเวณวัดพระธาตุพระลอ ชาวบ้านเรียกว่า "พระธาตุหินลัม"
ตามตำนานพื้นเมืองกล่าวสร้างขึ้นเมื่อราวปี พ.ศ.2300 ในบริเวณที่ตั้งของเมืองสรองโบราณ
พระธาตุองค์นี้ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นอนุสรณ์แห่งความรั กอมตะและที่บรรจุอัฐิของพระลอแห่งนครแมนสรวง และพระเพื่อน พระแพง
ธิดาเมืองสรอง อันเป็นต้นกำเนิดของวรรณคดีเรื่อง "ลิลิตพระลอ"

เรื่อง

ณ อาณาจักรแพร่ ท้าวแมนสรวงเจ้าเมืองสรวงยกทัพไปรบกับท้าวพิมพิสาครร าชเจ้าเมืองสรอง
ทั้งสองพระองค์ทำการยุทธหัตถี ท้าวแมนสรวงไชงาวฟันท้าวพิมพิสาครรราชสิ้นพระชนม์คา
คอช้างแต่ดีเอาเมืองสรองไม่ได้จึงยกทัพกลับ เหตุการณ์นี้สร้างรอยแค้นให้กับมเหสีเจ้าเมืองสรองเป็นอย่างนัก

ผลของสงครามครั้งนี้ทำให้ทั้งสองเมืองกลายเป็นคู่อริ ต่อกัน มเหสีเจ้าเมืองสรอง (เจ้าย่า)
ทรงมีหลานรักสองพระองค์ คือ พระเพื่อนกับพระแพง สองพี่น้องผู้เลอโฉม
ทั้งคู่เป็นพระธิดาของท้าวพิไชยพิษณกรซึ่งปกครองเมือ งสรองสืบต่อจากท้าวพิมพิสาครรราช

ต่อมาท้าวแมนสรวงสิ้นพระชนม์ โอรสพระนามว่า “พระลอดิลกราช” หรือเรียกกันสั้นๆว่า “พระลอ”
ได้ขึ้นครองเมืองสรวงสืบต่อ พระลอบเป็นชายหนุ่มรูปงาม
หล่อเหลามากถึงขนาดได้รับการขับขานแต่งเป็นบทเพลงสรร
เสริญกระจายไปทั่วทุกสารทิศจนไปเข้าหูพระเพื่อนพระแพง ทั้งสองพระองค์ได้ยินคำเล่าลือจนหนาหูมากขึ้น
ทำให้สองพี่น้องใคร่อยากจะได้เห็นพระลอที่เขาเลื่องลือนั้นเป็นจริงหรือไม่ นางรินและนางโรย
สองพี่เลี้ยงรับอาสาช่วยจัดการให้โดยไปขอความช่วยเหลือจากปู่เจ้าสมิงพราย
ผู้มีเวทมนตร์คาถาอาคมโดยการส่งคนไปขับชอบทเพลงสรรเส ริญความงามของพระเพื่อนพระแพง

พระเพื่อน พระแพง

ต่อมาพระลอทูลลาพระมารดา กับพระแม่เหสีโดยอ้างว่าจะเสด็จประพาสป่า เสด็จพร้อมกันกับนายแก้วกับนายขวัญ สองพี่เลี้ยงและไพร่พลจำนวนหนึ่ง ทั้งหมดเดินทางสู่เมืองสรองโดยลัดเลาะเขาป่าเพื่อหลีกเลียงทหารเมืองสรอง จนกระทั่งมาถึงแม่น้ำสายหนึ่งชื่อ “แม่น้ำกาหลง” พระลอกุยกเขาตั้งจิตอธิฐานเสี่ยงน้ำเพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยทำนายดวงชะตาของพระองค์ ทันทีที่สิ้นคำอธิษฐาน แม่น้ำแปรสภาพเปลี่ยนเป็นสีแดงคล้ำยสีเลือดและไหลเร็ว ยนวนนคิดปกติ พระลอทรงทราบได้เลยว่าเป็นลางร้ายที่จะรอพระองค์อยู่ เบื้องหน้าแต่พระองค์ไม่สนพระทัยเพราะประสงค์ต้องพบพระเพื่อนพระแพงให้จงได้

พระลอกำลังครวญที่จะไปพบพระเพื่อนพระแพง

ฝ่ายพระเพื่อนพระแพงเกิดความกระวนกระวายพระทัย ด้วยเกรงว่ามนต์เสน่ห์ของปู่เจ้าสมิงพรายจะไม่เป็นผล ทรงขอให้ปู่เจ้าสมิงพรายช่วยเสกไถ่แกมตัวหนึ่งที่มี เสียงไพเราะจับใจ ทั้งสองพระองค์เชื่อว่าไถ่เสกนี้จะต้องทำให้พระลอก็ดสนพระทัยและติดตามมาจนถึงสวนขวัญ อุทยานหลวงได้อย่างแน่นอน

และในที่สุดก็ขึ้นไปตามคาด พระลอกตามไถ่แก้วที่ปู่เจ้าสมิงพรายเสกมา พระลอกพระเพื่อนและพระแพงจึงได้พบกันและเกิดความรักในทันที

ขณะเดียวกันกับนายแก้วนายขวัญก็ตกหลุมรักกับนางรินนางโรย ทั้งสามพระองค์มีความสุขอยู่นานพอควร ในที่สุดความรักก็แตกเมื่อ

ท้าวพิไชยพิษณุกรทรงทราบข่าว จึงสั่งทหารจับกุมตัวพระลอกที่พระตำหนักของพระเพื่อนพระแพง พระลอกจึงต้องเลาความจริงแก่ท้าว

พิไชยพิษณุกรได้ทรงทราบทุกประการ ท้าวพิไชยพิษณุกรทรงกริ้วแต่ทว่าความรักของทั้งสามพระองค์ลงเอยมาถึงขั้นนี้แล้ว

จำต้องจัดพิธีอภิเษกสมรสให้ทั้งสามพระองค์ทันที

พระลอกตามไถ่

ฝ่ายเจ้าย่าไหนเลยจะยินยอม ด้วยความเจ็บแค้นฝังรากลึกที่ต้องสูญเสียพระสวามีในค ราวสงครามยุทธหัตถีครั้งนั้น เจ้าย่าถือโอกาสสั่งท้าวพิไชยพิษณุกรโดยพลการสั่งทหารบุกเขามาล้อมสวนขวัญ พระลอกต้องต่อสู้กับเหล่าทหาร พระเพื่อนพระแพงเห็นดังนั้นจึงช่วยอีกแรง เจ้าย่าจ้องมองดูตลอดเห็นว่าพระเพื่อนพระแพงหลานรักของพระองค์ช่วยพระลอกสู้กับทหาร ก็เกรงว่าหลานทั้งสองจะพลาดพลั้งได้รับบาดเจ็บ ทรงสั่งพลหนุนยิงไปที่พระลอกอย่าให้โดนหลานรักทั้งสอง ทหารรับคำสั่งระดมยิงธนูเป็นชุดๆ พุ่งเข้าใส่พระลอก

แต่ทว่าพระเพื่อนพระแพงรีบเอาตัวปกป้อง ลูกธนูนับสิบนับร้อยดอกพุ่งเสียบปักร่างทั้งสามพระองค์ คียีน้อ้มกอดแก้กันสิ้นพระชนม์

ท้าวพิไชยพิษณุกรทราบเรื่องทรงเสียพระทัยเป็นอันมากจึงสั่งให้ประหารเจ้าย่าเสียแล้วส่งสาส์นไปยังเมืองสรวงได้รับทราบ

ทั้งสองเมืองจัดการทำพิธีพระศพของพระลอ พระเพื่อน พระแพง จากนั้นจึงสร้างเจดีย์ขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งความรัก

หลังจากนั้นเมืองสรวงกับเมืองสรวงก็คืนสู่ความเป็นมิตรไมตรีกันสืบมา

รูปพระเพื่อนพระแพง

ขอบคุณที่มา thaigoodview